

M.Tullius Cicero'nun Yedinci Philippica Söylevi

F.Gül Özaktürk*

Özet

Senatonun Ocak ayı başında Mutina'yı kuşatan Antmius'a elçi gönderme kararı almasından sonra, elçiler S.Sulpicius, L.Piso ve Caesar Octavianusun üvey babası L.Phillippus, Antonius'un kuşatma altına aldığı Mutina'ya doğru yola çıkmışlardır. Senato kararına göre konsüllerden A.Hirtius Roma'da kalıp devlet işleriyle ilgilenirken, öbür konsül V.Pansa ordusuyla Mutina'ya ilerlererek Caesar Octavianus'a destek olacaktır. Bu aradı Calenus'un önderliğindeki Antonius yanlıları, onun adına yanıtlar vererek onu savunmaya çalışmışlardır (§ 2). Ocak ayının yaklaşık olarak ortalarında konsüller senatoyu bazı önemsiz konularla görüşmek üzere toplayınca, Cicero bu fırsatı kaçırmayıp VII.Philippica Söylevini vermiştir. Bu söylevinde Antonius'a elçi gönderilmesinin yapılan hazırlıktan yavaşlatmasından, insanlara rahatlama ve gevşeklik duygusu vermesinden korktuğunu söyledikten sonra, kendisi de barıştan yana bir insan olmasına karşın, neden barış istemediğini ve Antonius'la barışın neden olanaksız olduğunu açıklamaya çalışmıştır. Antonius boyun eğmidir, senatonun isteklerini yerine getirmezse, Roma halhalkına savaş açmış sayılacaktır. Söylevinin sonunda devleti tehlikeden kurtarma görevi üstlenen V.Pansadya seslenerek bu fırsatın şimdiye dek kimsenin eline geçmediği söylemiş, bunu kullanması için onu uyarmıştır.

Yedinci Philippica Söylevi

1.1. Sayın senatörler, küçük, ancak belki de gerekli konular hakkında görüşümüz soruluyor. Konsül, Appiayolu ve Iuno Moneta¹, halk temsilcisi de Luperci hakkında yasa tasarısı sunuyor. Bu işleri açıklamak kolay gibi görünse de, insanın aklı daha büyük dertler yüzünden kuşkuyla dolu olunca, görüşülen konudan uzaklaşıyor. Çünkü sayın senatörler, durum çok büyük bir tehlikeye ve neredeyse son derece endişe verici bir noktaya yönelmiştir. Şu elçi gönderme işinden durup dururken korkmadım ve bu işi hiçbir zaman

* Doç.Dr., A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Latin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

¹ Moneta, tanrıça Iuno'ya verilen adlardan biridir. Roma parası, Iuno Moneta'nın tapınağında basılırdı

onaylamadım. Bu elçilerin dönüşünün ne sağlayacağını bilmiyorum, bunların dönüşünü beklemenin ise ruhumuzu ne denli gevşeteceğini kim görmez? Çünkü senatonun eski yetkisini ele geçirme umudundan, Roma halkının bu sınıfa bağlı olmasından, İtalya'nın uyum içinde bulunmasından, orduların hazır beklemesinden, komutanların hazır olmasından üzüntü duyanlar oyalanmıyorlar. 2. Artık şimdi Antonius adına yanıtlar uydurup, bunları savunuyorlar. Kimileri Antonius'un tüm orduların dağıtılmasını istediğini söylüyor. Anlaşılan, boyun eğmesi ve bu sınıfın buyruklarına kulak vermesi için değil de, barış koşullarını sunması, yasalar koyması, İtalya'yı yabancı soylara açmamızı bize buyurması için ona elçiler yolladık, Antonius'un kendisi güven içindeyken başka soylardan gelecek tehlikeden daha büyüğünü onun yaratmasından korkmalıyız. 3. Kimileri Gallia Citerior'u bize bıraktığını, kendisinin Gallia Transalpina'yı istediğini söylüyor. Aman ne güzel ! Bu eyaletten yalnız lejyonları değil, başka ulusları da Roma'ya getirmeye kalkışamaz mı? Kimileri de onun alçak gönüllü davranarak Makedonia'dan başka birşey istemediğini söylüyor. Kardeşi Gaius oradan çağıldığı için, orasını tümüyle kendisinin sayıyordu². Onun bir yanarca olarak yangın çıkartamayacağı hangi eyalet vardır? Bu yüzden sanki ileriye gören yurttaşlar ve özen gösteren senatörlermiş gibi benim savaş borusu çaldığımı söylüyorlar. Barışı savunma işini üstleniyorlar. Böyle düşünmüyorlar mı? "Antonius kışkırtılmamalıydı; o ciğeri beş para etmeyen ve kendini bilmez bir adamdır; ayrıca bir sürü de dürüst olmayan adam vardır" diyorlar (Böyle konuşanlar kendilerini de bu adamların arasında sayabilirler); onlardan sakınılması gerektiğini söylüyorlar. Eline fırsat geçtiği zaman, kötü yurttaşlardan öç almak mı yoksa onlardan korkup sinmek mi daha iyi bir önlemdir?

II 4. Bir zamanlar ağırbaşlılıktan uzak konuşmaları yüzünden halktan yana sayılanlar³ bunları söylüyorlar. Onların bu söylediklerinden, devletin çok iyi durumda olmasından dolayı yüreklerinde hep bir korku taşıdıkları, gerçekten halktan yana olmadıkları anlaşılabilir. Nasıl oluyor da dürüst olmayan işlerde halkçı kesilenler, özellikle halkı ilgilendiren bir konuda, aynı konu devlete esenlik getirici olduğu için, halkçı olmaktan çok namussuz olmayı yeğlerler? Gerçekten her zaman çoğunluğun düşüncesizliğine karşı olduğum için bu son derece soylu neden beni halkçı yapmıştır. 5. Gerçekten de onlara konsül deniyor ya da daha doğrusu kendileri konsül olduklarını söylüyorlar, bu denli büyük onur taşıyan bir adı üstlenebilecek kişiden başkası bu ada layık değildir.

² Gaius Antonius, Makedonia eyaletini yasal olmayan yollardan elde etmişti. Bk. Üçüncü *Philippica Söylevi*, 26.

³ Cicero burada Antonius'un senatodaki arkadaşlarından söz etmektedir.

Senin⁴ düşmanı mı desteklemen gerekiyor? O⁵ işlerinin yolunda gitmesi konusunda duyduğu umudu sana mektupla bildirmeli mi? Sevinç içinde o mektupları senin ortaya çıkarıp, herkesin önünde okuyup, çoğaltılmak üzere alçak yurttaşlara vermen mi gerekiyor, onları yüreklendirmen mi gerekiyor, iyi yurttaşların umudunu ve yürekliliğini kırman mı gerekiyor, kendini bir konsül ya da senatör, sonuçta bir yurttaş olarak sayman mı gerekiyor? Son derece yiğit ve çok iyi bir konsül olan C.Pansa⁶ söylediklerimi iyi anlamda alacak. Çünkü son derece içten konuşacağım: Bana çok yakın olan bu insanı, tüm uyanıklığını, özenini, düşüncesini devletin esenliğine çevirecek bir konsül olmasaydı, konsül saymazdım. 6. Çocukluktan başlayan içtenliğinin, dostça ilişkisinin, son derece onurlu işlerle olan bağının ve doğaca benzememizin bizi birbirimize bağlamasına ve aynı kişinin iç savaşın son derece çetin anlarında kanıtladığı inanılmaz özeni yalnız esenliğimin değil, saygılığımın da destekçisi olduğunu göstermesine karşın, yine de söylediğim gibi, böyle bir konsül olmasaydı, aynı kişinin konsül olmadığını söyleme yiğitliğini gösterirdim. Aynı biçimde yalnız konsül olduğunu değil, belleğime dayanarak onun son derece seçkin ve iyi bir konsül olduğunu da söylüyorum. Başkalarının benzer bir erdem ve istekle donatılmadıklarını değil, ancak hem istek hem de erdemlerini açıkça gösterecek denli büyük bir davaya sahip olmadıklarını söylüyorum; 7. Onun bu ruh yüceliğinin, ağır başlılığının karşısına birdenbire son derece tehlikeli bir dönem çıktı. Konsüllük, arzu edilen değil de, tehlikeli bir dönemde devlet dümenini yönettiği zaman, parlaklık kazanır. Sayın senatörler, bundan daha tehlikeli hiçbir dönem olmamıştır.

III. Bu yüzden her zaman barışın yaratıcısı ben olmuşumdur; barış, özellikle de iç barış, tüm iyi insanlar için ne denli arzu edilebilir olsa da, benim için özellikle arzu edilir olmuştur (çünkü ben her türlü etkinliğimi forumda, senatoda, dostların başına gelen tehlikeleri uzaklaştırma konusunda gerçekleştirmişimdir; son derece parlak onurları buradan, yeterince varlığı buradan, biraz saygılığım varsa, buradan elde ettim.), 8. şöyle söyleyeyim: Ben ne denli büyük olsam da (kendime pay çıkartmıyorum), barış çocuğuyum, iç barış olmasaydı kuşkusuz ben de olmazdım (Tehlikeyi göze alarak konuşuyorum; sayın senatörler, konuşmamı nasıl anlayacağınızdan korkuyorum, ancak saygılığınızı yeniden ele geçirmek ve arttırmak için duyduğum sürekli arzu adına sizden şunu diliyorum: İlk söyleyeceğim şeyin Cicero tarafından söylenmiş olduğunu duymak ister acı, ister inanılmaz olsun,

⁴ Antonius'a elçi gönderilmesini önermiş olan Calenus.

⁵ Marcus Antonius.

⁶ İ.Ö. 43 yılı konsülleri olan C.Pansa ve A.Hirtius, Iulius Caesar yanlısıydılar ve konsül seçilmelerini ona borçluydular; öte yandan C.Pansa Calenus'un damadıydı.

gücenmeden dinleyiniz ve ne olduğunu açıklamamdan önce, geri çevirmeyiniz) her zaman barışı öven ben (bunu sık sık söyleyeceğim), her zaman barışı destekleyen ben, Antonius ile barış yapılmasını istemiyorum. En tehlikeli yeri gürültüsüz patırtısız geçtiğime göre, sayın senatörler, büyük bir umutla konuşmamın geri kalan kesimine geçiyorum.

9. Neden barış istemiyorum? Utanç verici olduğu için, tehlikeli olduğu için, olamayacağı için. Bu üç nedeni açıklarken, sayın senatörler, sizden gösterdiğiniz hep aynı iyi niyetle sözlerimi dinlemenizi istiyorum.

Bir yandan tek tek insanlar için, öte yandan tüm senato için kararsızlıktan, boş konuşmaktan ve kaypaklıktan daha utanç verici ne vardır? Kısa bir süre önce verdiğiniz kararlarla yalnız sözlü değil, eylemle de düşman olarak yargıladığınız bu adamla barış yapmak istemekten daha tutarsız hangi karar vardır? 10. Genç Caesar'a, bir tek neden yüzünden yani Antonius'a karşı ordu topladığı için hakettiği ve ona borçlu olunan ender olmasının yanında kalıcı onur ödülleri vermeyi kararlaştırdığınız zaman, Antonius'u düşman olarak yargılamadınız mı? Genç Caesar'ın ardından giden emekli erleri yetkinizle övdüğünüz zaman Antonius'u düşman olarak yargılamadınız mı? Düşman olmasına karşın, konsül olarak adlandırılan onu bırakıp gittiklerinde, son derece yiğit lejyonlara ayrıcalık, para ve toprak sözü verdiğinizde, Antonius'u düşman olarak yargılamadınız mı?

IV. 11. Soyunun ve adının belirtisiyle devleti özgürlüğe kavuşturmak için doğmuş Brutus'u ve onun Roma halkının özgürlüğü uğruna Antonius ile savaşılan ordusunu, son derece sadık ve iyi bir eyalet olan Gallia'yı çok parlak övgülerle yüceltdiğiniz zaman, Antonius'u düşman olarak yargılamadınız mı? Konsüllerden birinin ya da ikisinin savaş için yola çıkmasına karar verdiğinizde, Antonius düşman değilse, hangi savaş söz konusuydu? 12. Öyleyse benim görev arkadaşım ve dostum, son derece yiğit bir adam olan konsül A.Hirtius neden yola çıktı? Ama nasıl bir bitkinlikle, nasıl bir yorgunlukla!⁷ Ancak bedeninin zayıflığı düşünme gücünü engellemedi Sanırım, Roma halkının adaklarıyla korumuş olduğu yaşamını Roma halkının özgürlüğü uğruna tehlikeye atmasının doğru olduğunu düşündü. 13. Neden? Tüm italya'da er toplanmasını buyurduğunuzda, tüm ayrıcalıkları kaldırdığımızda, o düşman olarak düşünülmedi mi? Kentteki silah işliklerini görüyorsunuz, erler kılıçlarıyla konsülü izliyorlar, görünüşte konsülü, gerçekte bizi koruyorlar, tümü hiç karşı koymadan çok büyük bir istekle askere yazılıyor, sizin yetkinize boyun eğiyor; Antonius düşman olarak düşünülmedi mi?

⁷ A.Hirtius o sırada hastaydı.

14. "Ama ona elçiler yolladık" diyorsunuz. Ey zavallı ben! Her zaman övdüğüm senatoyu neden yermek zorunda kalıyorum? Neden? Siz, sayın senatörler, elçilerin gönderilmesini Roma halkı için onaylamış olduğunuzu mu düşünüyorsunuz? Anlamıyor musunuz, benim önerimin⁸ zorunlu olarak istendiğini duymuyor musunuz? Bir gün önce büyük bir çoğunlukla toplandığınızda, benimle aynı düşüncede olmanıza karşın, bir gün sonra⁹ boş bir barış umuduna kapıldınız. Öte yandan lejyonların¹⁰ senatoya elçi yollaması, senatonun da Antonius'a elçi yollaması ne denli utanç vericidir ! O elçi grubunun ortada bulunmamasına karşın, Antonius bu sınıfın buyruklarına boyun eğmeyecek olursa, bu onun sonunu hazırlayan bir uyan olacaktır. Ne önemi var? Yine de halkın düşüncesi daha önemlidir. Çünkü elçilerin gönderildiğini herkes görüyor, bizim verdiğimiz kararın sözlerini herkes öğrenmedi.

V. Bu yüzden kararlılığımızı, ağırbaşlılığımızı, tutarlılığımızı elden bırakmamalıyız, senato yetkesi, bu sınıfın uzun zamandır yoksun olduğu erdemin, onurun, övgünün ve saygınlığın eksikliğini duyuyorsa, o eski katı tutumumuzu yeniden takınmalıyız. Ancak o zaman ezilen¹¹ bizim üzücü bir özrümüz vardı, ama yine de haklı bir özürdü; şimdi hiçbir özrümüz yok. Kırallık egemenliğinden kurtulmuş gözüküyorduk¹², daha sonra çok daha ağır bir biçimde içteki düşmanın¹³ silahlarıyla eziliyorduk. Biz o silahları gerçekten başımızdan attık; şimdi elinden zork alınmalıdır. Bunu yapamazsak, (bir senatöre ve bir Romalıya yakışanı söyleyeceğim) ölelim. 15. M.Antoniusün konsüllük yetkisiyle bu senatoda düşüncesini söylemesi devlet için ne büyük bir utanç, ne büyük bir onursuzluk, devlete sürülen ne büyük bir leke olacaktır ! Bu adamın kentte konsüllük yaptığı sırada devletin parasını çarçur etmek, sürgündekileri yasa olmadan çağırarak, ayrıcalıkları satmak, eyaletleri Roma halkının egemenliğinden çıkarmak, kırallıklan parayla satmak, devlete zork yasalar koymak, senatoyu silahlarla ya kuşatmak ya da kapatmak gibi işlediği sayısız suçları bir yana bırakayım: Bunları bir yana bırakmak için, şunu bile düşünmemenizi söyleyeceğim: Roma halkının son derece sadık yerleşmesi

⁸ Antonius'un resmen düşman edildikten sonra ona savaş açılması için Cicero'nun senatoya sunduğu öneri.

⁹ *Bk. Beşinci Philippica Söylev*, önsöz, s.158-160

¹⁰ Buradaki lejyonların, o anda Antonius'un komutası altındaki lejyonlar mı, yoksa Antonius'u bırakıp GençCaesar'ın yanına geçen Mars Lejyonu ile Dördüncü lejyon mu olduğu belisizdir. Ayrıca Antonius'un lejyonlarından gelen elçi grubu hakkında hiçbir şey bilinmemektedir.

¹¹ Cicero burada Iulius Caesar'ın diktatörlüğünden söz etmektedir.

¹² Iulius Caesar'ın öldürülmesi üzerine.

¹³ M.Antonius.

Mutina'ya saldıran, seçilmiş bir konsül ve Roma halkının komutanını kuşatan, tarlaları alt üst eden bu adamın -bu nedenler yüzünden kaç kez düşman olduğu yargısına varılmıştır.- bu senatoya alınması ne denli iğrenç ve utanç vericidir.

16. Yüz kızartıcı işler konusunda yeterince söz söyledim. Bundan sonra, ortaya koyduğum gibi, başımızdaki tehlike üzerine konuşacağım; yüz kızartıcı işlerden daha çok bu tehlikeden sakınmak gerekse de, bu durum insanların büyük bir kesiminin canını sıkıyor.

VI İleride devletin içinde Antonius'u ya da daha doğrusu Antoniuslan gördüğünüz zaman, aradığınız barışı bulabilecek misiniz? Siz belki de Lucius'u¹⁴ küçümsemiyorsunuz; ben Gaius'u¹⁵ bile küçümsemiyorum. Ancak anladığıma göre, Lucius üstün gelecektir; çünkü otuz beş oymağın koruyucusudur, C.I.Caesar ile kamu yüksek görevlerini paylaştığı kendi yasasına¹⁶ göre bu oymakların oyunu ortadan kaldırdı, Roma atlılarının yüzbaşılarının başkanıdır, bunların seçme hakkından yoksun olmalarını istedi, askeri temsilcilerin başkanıdır, esnafın¹⁷ başkanıdır. 17. Özellikle aynı adamları arazilere yerleştirdiği zaman, bu adamın gücüne kim katlanabilecek? Kim tüm oymaklara, kim Romalı atlılarına, kim askeri temsilcilere katlanabilecek? Gracchus kardeşlerin gücünün bu adamın elde edeceği güçten daha büyük olduğunu mu düşünüyorsunuz? Marcus Antonius'a zaman zaman gladyatör dendiği anlamda, ben Lucius Antonius'a gladyatör demedim, ancak düzgün Latince konuşanların söyledikleri anlamda söyledim. Küçük Asya'da *myrrmilo*¹⁸ olarak döğüştü. Yoldaşını ve dostunu *thrax*¹⁹ silahlarıyla donattıktan sonra, o zavallıyı kaçarken öldürdü.yara izinden de anlaşılacağı gibi, kendisi de önemli bir yara aldı. 18. Dostunu boğazlayan birisi, eline fırsat geçince, düşmanına neler yapmaz? Yalnızca zevk için bunu yapan adamın, kazanç elde etmek için neler yapacağını düşünüyor musunuz? Namussuz adamları yeniden onar onar ayırmayacak mı? Toprak bekleyenleri yeniden harekete geçirmeyecek mi?²⁰ Sürgüne gönderilmiş olanlar hakkında yakınmayacak mı? Gerçekten M. Antonius benliğini yitirmiş adamların her türlü harekette yanına koşacakları birisi olmayacak mı? Şimdi yanında olanlardan ve açık açık onu destekleyenlerden başka hiç kimse olmasa da, sayıları az mı olacak? Özellikle

¹⁴ Marcus Antonius'un kardeşi.

¹⁵ Marcus Antonius'un öbür kardeşi.

¹⁶ Iulius Caesar'a kamu yüksek görevlilerini atama hakkını veren yasa.

¹⁷ Bk. *Altıncı Philippica Söylevi*, 15.

¹⁸ Bk. *Altıncı Philippica Söylevi*, s.193. dipnot 1.

¹⁹ A.Y.

²⁰ Bk. *Altıncı Philippica Söylevi*, 14

de iyi insanların sağladığı koruma ortadan kalktığı zaman, onun bir tek işaretinde hazır olmayacaklar mı? Şimdi kararımızdan cayarsak, kısa zamanda sayılarının artmasından gerçekten korkuyorum. 19. Ben barış istemiyorum, ancak barış adı altına gizlenmiş savaştan çok korkuyorum, bu nedenle barıştan yararlanmak istiyorsak, savaşılmalıdır; savaşı bir yana bırakırsak, barıştan hiçbir zaman yararlanamayacağız.

VII. Sayın senatörler, olabildiğince ileriye görmek sizin göreviniz gereğidir. Bu yüzden uyanıklığımız ve öngörümüz sayesinde Roma halkını korkudan kurtarmak için burada nöbette ve sanki gözetleme kulesinde gibiyiz. Özellikle bu denli açık seçik bir konuda yeryüzünün en büyük karar organının bir karara varmamış olduğunu anlamak utanç vericidir. 20. Bizim öyle konsüllerimiz var ki, Roma halkı öyle istekli ki, italya'da öyle bir uyum var ki, öyle komutanlarımız, öyle ordularımız var ki, senato bir hata yapmazsa devletin başına hiçbir yıkım gelemes. Gerçekten ben şunları yapmaktan geri durmayacağım: Düşündüğüm konuda uyanda bulunacağım, düşündüğümü önceden söyleyeceğim, açıklayacağım, her zaman insanları ve tanrıları tanık göstereceğim, yalnızca bağlılığımı değil, -belki yeterli gibi görünen şey, önde gelen bir yurttaş için yeterli değildir- gösterdiğim özeni, kararımı, uyanıklığımı gözler önüne sereceğim.

VIII 21. Tehlike üzerine konuştum; barışın sağlam temeller üzerine oturtulamayacağını da göstereceğim; bu, öneride bulunduğum üç konudan sonuncusudur.

İlkin senatoyla Antonius arasında nasıl bir barış olabilir? O hangi yüzle size bakabilir, siz nasıl bir gözle ona bakabilirsiniz? İçinizden kim ondan, o ise hanginizden nefret etmeyecektir? Haydi söyleyin, yalnızca o sizden, siz de ondan mı nefret ediyorsunuz? Mutina'yı kuşatanlar²¹, Gallia'da er toplayanlar, sizin malınıza mülkünüze göz dikenler, sizin dostunuz olacaklar mı ya da siz onların dostu olacak mısınız? Yoksa Roma atlılarını bağrına mı basacak? Çünkü onların isteği ve Antonius hakkındaki yargıları açık olmadı. Akın akın gelip Concordia Tapmağının²² basamaklarında duranlar, özgürlüğü yeniden ele geçirmemiz için bizi harekete geçirenler, silah, savaş giysisi ve savaş konusunda baskı yapanlar, beni Roma halkıyla birlikte halk toplantısına²³ çağırınlar, Antonius'u sevecekler mi ve Antonius bu insanlarla yaptığı barışı koruyacak mı?

²¹ Bk. *Beşinci Philippica Söylevi*, 24 vd.; *Altıncı Philippica Söylevi*, 5

²² Senato toplantıları sık sık Concordia tapınağında yapılırdı. Bk. *İkinci Philippica Söylevi*, 19 ve 112; *Üçüncü Philippica Söylevi*, 31.

²³ Olasılıkla Cicero'nun *Altıncı Philippica Söylevini* verdiği halk toplantısı.

22. Ancak forum ağzına dek tıka basa doluyken, hep bir ağızdan ve tek bir yürek halinde iki kez²⁴ beni halk toplantısına çağırın ve özgürlüğün yeniden ele geçirilmesi konusunda duyduğu çok büyük arzusunu açıklayan tüm Roma halkı hakkında ne söyleyebilirim? Roma halkının yanımızda olması daha önceleri nasıl arzu edildiyse, şimdi de önderimiz konumunda. Mutina'yı kuşatıp Roma halfanın komutanına ve ordusuna saldıranlar, Roma halkıyla barış içinde olabilecekleri konusunda nasıl bir umut taşıyorlar? 23. Yoksa Roma'ya bağlı özerk yönetimlerle mi barış yapacaklar? Bunların karar alma, er yardımında bulunma, para sözü verme konularında o denli büyük çabaları bilinir ki, tek tek kasabalarda Roma halkının bir senatosunun varlığından kuşku duymazsınız. Para sözü verme konusunda başı çeken Firmum²⁵ halfa bu senatoca övülmelidir. Askerlik görevinden kaçacak olanlar varsa onların onursuzlukla damgalanmaları gerektiğini kararlaştırmış olan Marrucinus halkına²⁶ onurlandırıcı bir biçimde yanıt verilmelidir. Bu türden şeyler tüm İtalya'da olacaktır. Onlarla Antonius arasında büyük bir barış olacaktır, aynı biçimde onunla da bunlar arasında büyük bir barış olacaktır. Daha büyük bir anlaşmazlık nasıl olabilir? Anlaşmazlık içindeyken hiçbir biçimde iç barıştan söz edilemez. 24. Pekçok kişinin adını bir yana bırakayım; konsüllük yaptığım sırada benim yaşamımı kollayıp koruduğunu gördüğüm, herşeyden önce şanlı ve onurlu bir insan, her zaman seçkin bir yurttaş olan, er olmaları için yalnızca yakınlarını yüreklendirmekle kalmayıp, kendi olanaklarıyla da destek olan L. Visidiusla, söyleyeceğim şu ki, senato kararıyla övmemiz gereken böyle bir adamla Antonius arasındaki barış kalıcı olacak mı? Peki ne olacak? Onun kente girmesini engelleyen Caesar Octavianusla, Gallia'ya girmesini engelleyen Decimus Brutus'la arasındaki barış kalıcı olacak mı? 25. Gerçekten kendi öfkesini yatıştırıp onu kovan ve geri çeviren Gallia eyaletine karşı yumuşayacak mı? Sayın senatörler, ileriye görmezseniz, herşeyin, iç savaşların kaynağı olan nefret ve anlaşmazlıkla dolu olduğunu göreceksiniz. Bu yüzden gerçekleşmeyecek bir şeyi istemeyin ve ölümsüz tanrılar adına, sayın senatörler, şu andaki barış umuduna kapılıp sonsuza değin sürecek barışı yitirmekten sakının!

IX. 26. Tüm bu konuşmamın amacı nedir? Çünkü elçilerin ne yaptıklarını henüz bilmiyoruz. Tatlı ya da aman dileyen bir konuşmayla ya da sözde adalete aldanmamak için, artık gerçekten harekete geçmemiz, dimdik ayağa kalkıp hazırlanmamız, cesur olmamız gerekir. Birşey istemeden önce, yasaklanan ve buyurulan herşeyi yapması gerekir: Brutus'a ve ordusuna

²⁴ Cicero'nun halk önünde verdiği *Dördüncü ve Altıncı Philippica Söylevleri*.

²⁵ Roma'nın Picenum bölgesindeki biryerleşmesi.

²⁶ İtalya'da Adriyatik deniz kıyısında yaşayan halk.

saldırmayı, Gallia eyaletinin kentlerini ve tarlalarını yağmalamayı bırakması gerekir, elçilere Brutus'un yanına gitme olanağı tanınması gerekir, orduyu Rubicon ırmağının ötesine çekmesi gerekir, Roma'ya 200.000 adımdan²⁷ daha uzakta olması gerekir. Hem senatonun hem de Roma halkının yönetimi alımda olması gerekir. Bunları yapacak olursa, bizim de tam bir karar verme olanağımız olacak; senatoya boyun eğmezse, senato ona değil, o Roma halkına savaş açmış olacaktır.

27. Ancak sayın senatörler, sizi uyarıyorum: Roma halkının sizin elinize bırakılmış özgürlüğü söz konusudur, Antonius'un uzun zamandır sınırsız bir istek ve acımasızlıkla gözünü dikliği her bir iyi adamın malı mülkü söz konusudur, şimdi kullanmazsanız, ilerde hiç sahip olmayacağınız yetkiniz söz konusudur; kapatılmış ve köşeye sıkıştırılmış korkunç ve baş belası canavarı elinizden kaçırmaktan sakınınız! Ey Pansa, doğrudan doğruya seni uyarıyorum (Her ne denli çok güçlü olduğun karar verme yeteneğinden yoksun değilsen de, çok büyük dümcenciler büyük fırtınalarda yolcularca uyarılmaya alıştırtılar.), böylesine büyük ve parlak bir hazırlığın hiçe sayılmasına izin verme. Şimdiye değin hiç kimsenin hiçbir zaman ele geçirmediği bir olanağa sahipsin. Senatonun bu ağırbaşlılığı, atlı sınıfının bu çabası, Roma halkının bu tutkusu sayesinde devleti sonsuza dek korku ve tehlikeden kurtarabilirsin. Üzerinde konuştuğun konularda P.Servilius ile aynı düşüncedeyim.

Abstract

The Seventh Philippic of M. Tullius Cicero

At the beginning of 43 B. C. despite Cicero 's strong objections, the Senate decided to send S. Sulpicius, L. Piso and L. Philippus, the foster father of Caesar Octavianus, on embassy to M. Antony, who was pressing on the siege of Mutina, in order to persuade him to obey to the Senate's authority. The embassy went on its mission to Mutina. In the meantime M. Antony's parûsans in Rome, led by Q. Fufius Calenus, tried every possible way to force a compromise between the Senate and M. Antony by showing letters and inventing answers on his behalf to the Senate's demands, thus proving his moderations.

it was about the middle of January, when the consuls convened the Senate to debate some trivial matters, that Cicero had the opportunity to deliver his seventh Philippic. He said that the mission of embassy to M. Antony was causing the public enthusiasm in war with M. Antony lose gradually its vigour; the parisiens of M. Antony were trying to use every kind of manoeuvres to their advantage; though he himself was a lover of peace, he did not believe in peace with M. Antony, because it would be dishonouring, dangerous

and in fact impossible; M. Antony should yield to the demands and the authority of the Senate, if not, he would openly prove himself to be an enemy who had declared war on the Roman people; the freedom was at stake and it was the time for the consul Pansa to free the Senate from the great danger coming from M. Antony.

Kaynaklar

Cicero, *Philippics*, Loeb Classical Library, London 1969

Cicero, *Philippiques V-XIV*, Les belles Lettres, Paris, 1973

M.T.Cicero, *Philippicae Söylevleri I*, Öteki Yayınevi, Ankara, 1998

Le Orazioni di M.T.Cicerone, cilt IV, a cura di Giovanni Bellardi, Unione Tipografico-Editrice Torinese, Torino, 1978.

M.Tullius Cicero'nun Sekizinci Philippica Söylevi

F.Gül Özaktürk*

Özet

1.Ö.43 yılının Ocak ayı sonuna doğru Mutina'yı kuşatan M.Antonius'a gönderilen üç elçiden ikisi, Piso ve Philippus Roma'ya geri dönmüştür. Servius Sulpicius ise hastalanıp yolda ölmüştür. 2 Şubat 43'te Piso ve Philippus senatoya giderek arkadaşları Sulpicius'un ölümünü, Antonius'un Mutina'da kendilerine nasıl davrandığını ve onun isteklerini bildirmişlerdir. Cicero'nun dedikleri doğru çıkmıştır(Beşinci Philippica Söylevi, 25): Antonius kuşatmayı kaldırmamış, elçileri kente almayarak D.Brutus ile görüşmelerine izin vermemiştir. Cicero elçilerin davranışını utanç verici ve onursuz olarak değerlendirmiştir (ad Fam., XII, 4, 1) , çünkü Piso ve Philippus, senatonun Antonius ile ilgili kesin buyruklarını bildirmek üzere Mutina'ya gittikleri halde, onun katlanılmaz istekleriyle geri dönmüşlerdir; Antonius'un istekleri ise şunlardı: Altı lejyon askeri için toprak ve ödül; kendisinin ve Dolabella'nın çıkardığı yasaların onaylanması (örneğin, lex iudicaria); Caesar'ın 'açta'sına dayanan tüm kararların geçerli sayılması; Ops Tapınağından aldığı para için hakkında soruşturma açılmaması; kendisinden yana olanlar için af güvencesi; 39 yılının sonuna değin altı lejyonuyla birlikte Gallia Comata'nın (Gallia Transalpina) kendisine verilmesi. Bunların karşılığında Gallia Cisalpina'yı bırakacaktı. M.Antonius bu isteklerinin yanısıra 44 yılı 'aedilis' i ve 20 Aralık'taki senato toplantısında Cicero'ya tek başına karşı koyan LVarius Cotyla'yı da kendi çıkarlarını koruması için senatoya yollamıştır. Cicero, senatonun 2 Şubat toplantısında, Antonius Mutina'dan çekilmediğine göre, onun 'hostis ' (devletin bütünlüğü için tehlike oluşturan düşman) sayılması ve savaş durumu ilan edilmesini önermiştir. Ancak Antonius'un dayısı L.Caesar, Cicero'nun önerisinde değişiklik yaparak 'hostis ' in ' adversarius ' (karşıt, dost olmayan), ' bellum ' un (düşmanla yapılan savaş) da ' tumultus ' (ayaklanma) biçiminde değiştirilmesini önermiştir. Cicero, L.Caesar'ın Antonius ile akrabalığından dolayı suçluluk duyduğunu, bu yüzden de bu öneri için oylama yapılırken, oylarının kendisinininkinden farklı olmasını buyurduğunu anlatır (§ 2). Yine de bu öneri konsül Pansa'nın yanısıra Calenus ve başkalarınınca da desteklenince senatodan geçmiştir. Bu

* Doç. Dr., A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Latin Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

senato oturumunda ayın dördünde ' sagum' (savaş giysisi) giyilmesi de onaylanmış, ancak F.Calenus'un Antonius'a ikinci kez elçi gönderme önerisi kabul edilmemiştir. Cicero ertesi gün, yani 3 Şubat günlü senato oturumunda Sekizinci Philippica Söylevini vermiştir. Cicero, bu söylevinde kendi önerisinde yapılan değişiklik üzerinde durmuş, savaşız (bellum) ayaklanmanın (tumultus) olamayacağını, içinde buldukları durumun her bakımdan savaşı gerektirdiğini bir kez daha anlatmıştır: Antonius D.Brutus'u Mutina'da kuşatmıştır. Konsül A.Hirtius komutasında bir ordu Mutina'ya doğru yola çıkmıştır. Antonius senatonun isteklerini kendisine iletmek için gelen elçileri küçümsemiş, isteklerini göz önüne almadığı gibi, kendi koşulların senatoya onların aracılığı ile bildirmiştir. İşte Cicero'ya göre bunların tümü savaş durumu için yeterliydi. Yaşamakta olduğu bu beşinci iç savaş öbürlerinden oldukça farklıydı, çünkü bu savaş yurttaşlar arasındaki bir anlaşmazlıktan doğmamıştı, tam tersine tüm yurttaşlar Roma'nın Antonius'a karşı savunulması gereken özgürlüğü ve sahip oldukları herşey için çok büyük bir uyum ve anlaşma içindeydiler. Ancak Cicero burada M.Antonius'un neden D.Brutus'u kuşattığı konusuna hiç değinmemektedir: 1 Haziran 44'te yapılan senato toplantısına Cicero, Iunius Brutus ve Cassius gibi önderlerle birlikte cumhuriyetçilerden de hiç kimse can güvenlikleri olmadığı gerekçesiyle katılamamıştı (ikinci Philippica Söylevi, 108). Antonius bu toplantıya az sayıda senatörün katıldığını görünce, 2 Haziran'da ' Lex de Provinciis Consularibus 'u (Konsüllük eyaletleri yasası) zaman yitirmeden çıkartmak için senato yerine çoğunluk olmamasına karşın halk meclisine sunmuştur (Birinci Philippica Söylevi, 6). Bu yasa Makedonia ve Syria'nın yöneticiliğine ertesi yıl için atanan Antonius ve Dolabella'nın bu eyaletler üzerindeki yetkilerini bir yıldan altı yıla çıkarıyordu. Bu yasaların askıda kalma sürelerini de çiğneyen Antonius başka bir yasa tasarısı daha hazırlayarak halk meclisine sunmuştur. ' Lex de Permutatione Provinciarum'a (Eyaletlerin değiş tokuş yasası) göre Makedonia eyaleti yerine konsüllük eyaleti olarak Gallia Cisalpina (Gallia Togata) ve Gallia Transalpina'yı (Gallia Comata) alacaktı, bu eyaletlerdeki yetkisi de 5 yıl sürecekti. D.Brutus ise bu eyaletin 31 Aralık 44'e değin yöneticisiydi. İşte Antonius, Iulius Caesar'ın öldürülmesinden sonra, cumhuriyetçilerin kararlı davranmalarından ve duruma egemen olamamalarından yararlanarak çıkarttığı bu yasaya dayanarak D.Brutus'un görev süresinin bitiminde eyaletini teslim almak üzere Mutina'ya gitmiştir. D.Brutus ise Roma'daki bazı olumlu gelişmelerden ve Antonius'un durumunun zayıfladığı yolundaki haberlerden etkilenerek eyaleti Antonius'a teslim etmeyeceğini duyuran bir bildiriye senatoya yollamış, D.Brutus'un bu bildirisinden yüreklenen Cicero'nun da toplantıya katıldığı görülünce tam sayı ile toplanan senato bu bildiriye hiç duraksamadan onaylamış ve yayınlamıştır. Kendi hataları yüzünden oluşan yetki boşluğundan yararlanan Antonius'un çıkarttığı bu yasadan hiç söz etmeyen Cicero, bir yandan Antonius'un Mutina kuşatmasını kaldırmasını, ordusunu dağıtmasını istemekte, öte yandan da senatonun Antonius'u resmen hostis sayması için uğraşmaktadır. Antonius ise kendini haklı görerek yasanın kendisine verdiği eyaleti istemektedir. Bir yanda Antonius'un kurallara aykırı biçimde çıkarılmış bir yasaya dayanan isteği, öte yanda söz söyleme ustası Cicero'nun cumhuriyeti kurtarmak için senatoyu Antonius'a karşı harekete geçirme çabaları. İki arada kalan senato ise durumu yumuşatmaya çalışmaktadır. Cicero bu konuşmasının sonunda sunduğu

tasarıda Martin 15'inden önce silahlarını bırakıp teslim olacak Antonius yandaşları için bir af önermiştir. Ayrıca Antonius'un yanında bulunanlardan onur ve ödüle layık iş yapanlar olursa, bunların da ödüllendirilmelerini önermesi dikkat çekicidir. Bu öneri sanki yandaşlarının Antonius'a karşı gelmelerini yüreklendirici bir amaç gütmektedir.

I.1. Dün, ey C. Pansa, konu konsül olarak hazırladığın gündemden daha karışık olarak ele alındı. Boyun eğmeye alışık olmadığın insanları birazcık destekliyormuşsun gibi bir izlenime kapıldım. Ancak senatonun erdemi her zamankinden farksız olduğu için ve bu yüzden herkes savaş olduğunu gördüğü ve bazıları o sözcüğün¹ çıkarılması gerektiğini düşündüğü için, oylama sırasında senin isteğin yumuşamadan yana oldu. Nitekim sözcüğün sertliği yüzünden benim önerim senin önderliğinde kabul edilmedi; bu ürkütücü sözcük ortadan kalkınca, konuşmasında düşündüğünden daha uzlaşmacı olan çok parlak adam L.Caesar'ın² önerisi üstün geldi. Bununla birlikte o, oyunu kullanmadan önce, (Antonius ile) akrabalığını öne sürdü. Nasıl hem kız kardeşinin çektiği acıdan etkileniyor hem de Roma halkının esenliğini düşünüyorsa, şimdi kız kardeşinin oğluna yaptığının aynısını, benim konsüllüğüm sırasında da kız kardeşinin kocasına yapmıştı. 2. Yine de L.Caesar'ın kendisi, sayın senatörler, (Antonius ile) akrabalığı kendisini engellemeseydi farklı oy kullanmış olacağını ve bu oyun kendisine, ayrıca devlete layık olacağını söylediği zaman, kendisiyle aynı oyu kullanmamanızı buyurmuştur. Caesar onun dayısıdır: Acaba siz de ona destek olan dayılardan mısınız?

Ama terslik bunun neresinde? Bazıları öneriye "savaş" sözcüğünün konması gerektiğini düşünmüyorlardı, "ayaklanma" 3 demeyi yeğliyorlardı, bu adamlar yalnız olup biteni değil, sözcükleri de bilmiyor: Çünkü ayaklanma olmadan savaş olabilir, ama savaşız ayaklanma olamaz. 3. Ayaklanma, daha büyük bir korkunun doğmasına neden olacak denli büyük

¹ "Savaş" sözcüğü.

² M.Antonius'un dayısı. Bk. *İkinci Philippica Söylevi*, 14.

³ *tumultus, us, m.*: Roma toplumunda ya da sınırlarında (Rubico ırmağı Gallia Cisalpina ile sının çiziyordu) birdenbire ortaya çıkan bir ayaklanmayı, kargaşayı, çatışmayı ve iç savaşı içeren teknik bir sözcüktür. Buradan *tumultus Italicus* ve *tumultus Gallicus* İtalya'da ve Gallia'da birdenbire ortaya çıkan kargaşa anlamında kullanılmıştır.

bir kargaşadan başka nedir? Bu sözcük de buradan ortaya çıkmıştır⁴. Bu yüzden atalarımız İtalya içindeki *tumultus*'a "Italicus", İtalya'ya komşu olan Gallia'dakine ise "Gallicus" demişlerdir, bunun dışında hiçbirine *tumultus* demediler. Ayaklanmanın savaştan daha ciddi olduğu surdan anlaşılabilir: Savaş durumunda askerlikten muaf olma geçerli olabilir, iç kargaşada olamaz. Az önce de söylediğim gibi, ayaklanma yokken savaş olabilir, ama savaşız ayaklanma olamaz. 4. Savaşla barışın arasında birşey olmadığına göre, ayaklanma savaşla ilgili değilse, barışla ilgili olmak zorundadır; bundan daha saçma ne söylenebilir ya da düşünülebilir? Ancak bu sözcük üzerine yeterince söz söyledim; işin gerçeğine bakmamız daha iyi olur, sayın senatörler, gerçekten bu arada konunun söylendiğinden hep daha kötü olabileceğini anlıyorum.

II. Bunun bir savaş olarak görülmesini istemiyoruz. Antonius'u dışlamaları için, kaba güç kullanmadan, para cezasına çarptırılmadan gönüllü olarak er olmaları için, devlete para sözü vermeleri için, Roma'ya bağlı özerk yönetimlere ve yerleşmelere nasıl bir yetki verelim? Savaş sözcüğü ortadan kaldırılacak olursa, Roma'ya bağlı özerk yönetimlerin çabalan da boşa gidecektir; artık davamıza sahip çıkan Roma halkı arasındaki uyumun zayıflaması, biz işi ağırdan alırsak, kaçınılmazdır.

5. Daha ne söyleyeyim? D.Brutus'a saldırılıyor; bu savaş değil; eski ve sadık yerleşme Mutina kuşatma altında; bu da savaş değil; Gallia alt üst ediliyor; hangi barış daha güvenilir olabilir? Kim gerçekten bu durumun bir savaş olduğunu söyleyebilir? Biz son derece yiğit bir adam olan konsülü bu savaşa bir orduyla gönderdik. Uzun ve ağır bir hastalık yüzünden zayıf düşmesine karşın, devleti korumak için çağrıldığında, kendisinin hiçbir bahanesinin olmaması gerektiğini düşündü. Gerçekten C.Caesar⁵ o yaşta olmasına karşın, sizin kararlarınızı beklemedi. Antonius'a karşı kendi isteği ile savaşa girişti. Çünkü karar verme zamanı henüz gelmemişti⁶. Savaşa başlama zamanını geçirecek olsaydı, devlet sıkıştırıldığı için, hiçbir karar alınamayacağını görüyordu. 6. Şimdi onlar ve onların orduları barış içindedir. Koruma birliğini Hirtius'un Claterna'dan⁷ attığı adam düşman

⁴ Quintilianus *tumultus* sözcüğünün *timor ile multus* 'un (büyük korku) kaynaşmasından oluştuğunu söylemektedir (VII, 3, 25); oysa bu sözcük *tumere* (şişmek, kabarmak) eyleminden gelmektedir.

⁵ Bk. *Üçüncü Philippica Söylevi*, 3-5.

⁶ Antonius'un konsüllüğü 31 Aralık 44 gününe değin sürecekti.

⁷ Gallia Cisalpina'da Via Aemilia üzerinde bir kale.

değildir, silahlanıp konsüle karşı koyan, gelecek yılın seçilmiş konsülüne saldıran adam düşman değildir ne de az önce Pansa'nın, görev arkadaşının⁸ mektuplarından okuduğu şu sözler düşmanla ve savaşa ilgilidir: "Koruma birliğini attım, Claterna'ya yerleştim; atlıları kaçırttım, çarpışma başladı, birkaç kişi öldürüldü." Hangi barış daha büyük olabilir? Askerlikten muaf olma ortadan kaldırılınca, tüm İtalya'da asker toplanmasına karar verildi; yarın asker giysisi giyilecek; konsül bir koruma birliğiyle foruma geleceğini söyledi.

7. Bu bir savaş değil midir, yoksa hiçbir zaman olmadığı kadar büyük bir savaş mıdır? Çünkü öbür savaşlarda, özellikle de iç savaşlarda devletle ilgili bir dava çekişmeye yol açıyordu. Sulla, kaba güçle çıkarıldığını söylediği yasaların verdiği hak konusunda Sulpicius⁹ ile çatıştıyordu; Cinna, yeni yurttaşların oy hakları konusunda Octavius¹⁰ ile çatıştıyordu; yine Sulla, Marius ve Carbo¹¹ hak etmeyen insanların başa geçmesini engellemek ve son derece seçkin kişilerin en acımasız biçimde öldürülmelerinin öcünü almak için aralarında çatışıyorlardı. Son iç savaş¹² hakkında konuşmak istemiyorum; nedenini bilmiyorum, sonucundan da nefret ediyorum.

III. 8. Bu beşinci iç savaş (Bunların tümü benim dönemime denk gelmiştir.) ilk kez yurttaşların uyumsuzluğu ve anlaşmazlığı yüzünden değil, tam tersine son derece büyük bir anlaşma ve uyuma karşın çıkmış bulunuyor. Herkes aynı şeyi istiyor, aynı şeyi savunuyor, aynı şeyi duyumsuyor. Ben "herkes" dediğim zaman, hiç kimsenin yurttaşlığa layık olmadıklarını düşündüğü kişileri söylemek istemiyorum. Öyleyse ortada nasıl bir savaş nedeni vardır? Biz ölümsüz tanrıların tapınaklarını, biz kentin

⁸ Bir orduyla Mutina'ya doğru yola çıkan öbür konsül Hirtius .

⁹ Sulpicius Rufus, soylu bir aileden olmasına karşın, 1.Ö.88 yılında halk temsilcisi olduktan sonra, halkın yararına olan bazı yasaların çıkmasını sağlamıştır; böylece bu yasaları ortadan kaldıran konsül Sulla'nın düşmanlığını kazanmıştır. Marius ile Sulla arasındaki iç savaş böyle başlamıştır. Sulpicius Rufus aynı zamanda değerli bir söz söyleme ustasıdır (Cic, *Brutus*, 183; 203)

¹⁰ 1.Ö.87 yılında konsül Cinna İtalya'da oturanlara oy hakkı verilmesi konusunda bir yasa çıkarmış, ancak bu yasa, daha sonra Marius tarafından öldürülecek olan görev arkadaşı Gnaeus Octavius'ca geçersiz kılınmıştır.

¹¹ 83-82'de Sulla Küçük Asia'dan döndüğünde, konsüller genç Marius ile Papirius Carbo'yu öldürtmüştür

¹² Iulius Caesar ile Pompeius arasındaki iç savaş.

surlarını, biz Roma halkının kutsal yerlerini ve evlerini, sunakları, ateşleri, ataların mezarlarını, biz yasaları, mahkemeleri, özgürlüğü, karılarımızı, çocuklarımızı, vatanımızı savunuyoruz; buna karşılık Antonius, herşeyi karıştırmak, alt üst etmek, devletin yağmalanmasını savaş nedeni olarak düşünmek, bir yandan malımızı mülkümüzü saçıp savurmak, öte yandan da canilere dağıtmak için uğraşiyor ve savaşıyor.

9. Böylesine farklı bir savaş türünde Antonius'un ilkin evlerimizi (çünkü kenti bölüştüreceğini doğruluyor) haydutlarına, sonra da onları tüm kapılardan nereye isterlerse göndereceğine söz vermesi son derece yürek parçalayıcı bir durumdur. Tüm Cafolar¹³, tüm Saxalar ve Antonius'un ardından giden öbür baş belaları en iyi evlere, bahçelere Tusculum ve Alba yakınlarındaki çiftliklere kendileri için göz dikiyorlar. Kaba saba köylüler de, hayvandan daha çok insan iseler, boş bir umutla ta kaplıcalara ve Puteoli'ye⁴ dek geliyorlar. Öyleyse Antonius adamlarına söz verdiği şeye sahiptir. Ya biz? Böyle bir şeye sahip miyiz? Tanrılar esirgesin! Çünkü bizim yapacağımız, herhangi birinin böyle bir söz vermemesini sağlamaktır. İstemeyerek söylüyorum, ama söylenmesi gerekiyor. Caesar'ın açık arttırma mızrağı¹⁵; sayın senatörler, birçok alçağa hem umut hem de cesaret veriyor. Çünkü dilencilerin birdenbire varıl insanlar olduklarını gördüler, bunun için bizim mallarımıza göz dikenler ve Antonius'un her şeyi söz verdiği adamlar her zaman bir açık arttırma mızrağı görmeyi arzu ediyorlar. 10. Ya biz? Biz erlerimize ne söz veriyoruz? Çok daha iyi ve çok daha büyük şeyler. Çünkü kıyım sözü hem umanlar hem de verenler için zararlıdır; biz erlerimize özgürlüğü, yasaları, adaleti, mahkemeleri, yeryüzünün egemenliğini, saygınlığı, barışı, huzuru söz veriyoruz. Antonius'un verdiği sözler kanlı, korkunç, suç dolu, tanrıların ve insanların nefret ettiği türdendir, ne uzun süreli ne de esenlik doludur, buna karşın bizim verdiğimiz sözler onurlu, tertemiz, şanlı, sevinç ve inanç doludur.

IV. 11. Burada yiğit ve güçlü dostum Q.Fufius bana barışın yararlarını anımsatıyor. Barışın övülmesi gerekseydi, sanki ben gerçekten bunu doğru düzgün ve uygun bir biçimde yapamazmışım gibi. Barışı bir kez mi

¹³ Cafo ve Saxa Antonius'un ordusunda yüzbaşıydılar.

¹⁴ Campania bölgesindeki Puteoli'de varsılların çok güzel yazlık evleri vardı.

¹⁵ Pompeius'un iç savaşta yenilmesinden sonra Caesar yönetiminin Pompeiusçuların mallarına el koyarak açık arttırmaya çıkardığını söylemek istiyor. Açık arttırmanın yapılacağı yere devlet yetkisinin simgesi olarak bir mızrak dikilirdi. Bk. *ikinci Philippica Söylevi*, 64; *Dördüncü Philippica Söylevi*, 9. Cicero *De Officiis* 2, 8 'de böyle açık arttırmayla mal satışını *bellorum civilium semen* (iç savaşların nedeni) olarak tanımlamaktadır.

savundum, hep huzur için çaba göstermedim mi? Bu huzur tüm iyi insanlara yararlı olduğuna göre, özellikle bana da yararlıdır. Forumda baktığım davalar olmadan, yasalar olmadan, mahkemeler olmadan, çalışkan olmama karşın, yolumda nasıl ilerleyebilirdim? İç barış ortadan kaldırılsa, bunlar olamaz.

12. Yalvarırım, ey Q.Fufius¹⁶, sen ne demek istiyorsun? Köleliğe barış mı diyorsun? Atalarımız gerçekten yalnız özgür olmak için değil, yönetmek için de silaha sarılırlardı; sen köle olmamız için silahların bırakılması gerektiğini düşünüyorsun. Hangi savaşın nedeni kölelikten kurtulma savaşından daha haklıdır? Bu durumda efendin canını sıkmasa bile, eğer isterse, durumun içler acısı olabilir. Buna karşın öbür nedenler haklı, bu ise zorunludur.

Sen Antonius'un egemenliğinin ortağı olacağını umduğun için, belki bu konunun seni ilgilendirmediğini düşünüyorsun. Bu noktada iki kez yanılıyorsun: Birincisi kendi çıkarlarını halkın çıkarlarıyla karıştırıyorsun, ikincisi krallık yönetiminde kalıcı ve güzel bir şey bulunduğunu sanıyorsun. Sana daha önce yararı¹⁷ dokunduysa, hep yararlı olacak demek değildir. 13. O adamdan¹⁸ hep yakınırdın, bu yabancı hayvan¹⁹ hakkında ne yapayı düşünüyorsun? Her zaman barış isteyen, her zaman tüm yurttaşların sağ esen olmasını isteyen kişinin sen kendin olduğunu söylersin. İyi, yararlı, devletten yana olan yurttaşların öyle olmalarını istiyorsan, konuşmada onurlu bir yan vardır; doğa gereği yurttaş, istekleri bakımından ise düşman olanların sağ esen olmalarını istiyorsan, seninle onlar arasında ne fark var? Gençliğimde yaşının verdiği deneyiminden yararlandığım, ağırbaşlı ve ileriye gören bir adam olan senin baban, Ti.Gracchus'u öldüren P.Nasica'yı²⁰ tüm yurttaşlar arasında ilk sıraya koyardı. Onun erdemıyla, aldığı kararlar, ruh yüceliğiyle devletin kurtarıldığını düşünüyordu. Neden? 14. Yoksa biz atalarımızdan başka birşey mi duyduk? Sen o dönemde yaşamış olsaydın, herkesin sağ esen olmasını istemediği için, onu yurttaş olarak onaylamazdın.

¹⁶ Antonius'a elçi gönderilmesini önermişti. Bk. *Beşinci Philippica Söylevi*, 1.

¹⁷ Q.Fufius, Iulius Caesar'dan *praetor* 'luk ve konsüllük elde etmişti.

¹⁸ Iulius Caesar.

¹⁹ Marcus Antonius.

²⁰ Halkın yararına yapılacak değişikliklerin destekçisi olan Gracchus kardeşler, senatoca ayaklanma çıkaran kişiler olarak görülmüşlerdir. P.Scipio Nasica I.Ö. 133 'te Capitolium'da halk partisine yapılan bir saldırıya önderlik etmiş ve bu sırada büyük kardeş Ti.Gracchus öldürülmüştür.

"LOPIMIUS'UN DEVLETLE İLGİLİ BİR KONUŞMA YAPMASI ÜZERİNE, LOPIMIUS'UN DEVLETİ SAVUNMASI İÇİN KARAR ALINDI"²¹. Senato bu sözlerle, L.Opimius silahlarla işi bitirdi. Sen o dönemde yaşasaydın, onun düşüncesiz ve acımasız bir yurttaş olduğunu mu düşünürdün ya da dört oğlu konsül olan Q.Metellus'un, senatonun önderi P.Lentulus'un, konsül Opimius'la birlikte silahlanıp Gracchus'u Aventinus tepesine değin izleyen öbür birçok seçkin adamın da mı öyle olduğunu düşünürdün? Bu çarpışmada Lentulus ağır yaralandı, Gracchus ve eski konsül M.Fulvius²² ile iki genç oğlu öldürüldü. Öyleyse bu adamların suçlanması gerekiyor; çünkü tüm yurttaşların sağ esen olmalarını istemediler.

V. 15. Daha yakın zamana gelelim. Senato devleti koruma görevini konsül C.Marius ve L.Valerius'a verdi; halk temsilcisi L.Saturninus ve praetor C.Glaucia²³ öldürüldü. O gün herkes, Scavruslar, Metelluslar, Claudiuslar, Catuluslar, Scaevolalar, Crassuslar silaha sarıldılar. Acaba o konsüllerin mi yoksa o çok seçkin adamların mı suçlanması gerektiğini düşünüyorsun? Ben Catilina'nın yok olmasını istedim. Acaba herkesin sağ esen olmasını isteyen sen, Catilina'nın sağ esen olmasını da istedin mi? Ey Calenus, benim düşüncemle seninki arasında şu fark vardır: Ben herhangi bir yurttaşın ölümle cezalandırılacak bir suç işlemesini istemiyorum; sen ise, suç işlemiş olsa bile, korunması gerektiğini düşünüyorsun. Bedende, geri kalan kesime zarar verecek türden bir hastalık varsa, bedenin tümündense bir kesiminin kesilip yakılmasına katlanırsın; aynı biçimde devlette de, bütünü ayakta kalması için, hastalıklı ne varsa kesilip atılmalıdır. 16. Bu sözler acıdır; ancak şunlar daha da acıdır: 'Alçaklar, caniler, inançsızlar sağ esen olsunlar; suçsuzlar, onurlular, iyiler, tüm devlet yok olsun! " Ey Fufius, bir tek adamda senin benden daha çok şey gördüğünü açıkça söylüyorum. Ben

²¹ Senatonun İ.Ö. 121 yılında L.Opimius'a *senatus consultum ultimum* verdiğini gösteren karar. Bu kararla senato, devletin bütünlüğünü tehdit eden bir tehlike baş gösterdiğinde, konsüle diktatörlüğe özgü yetkiler verirdi. Ti.Gracchus'un kardeşi Gaius Gracchus'un yandaşlarının çıkardığı karışıklığı bastırmak için, senato konsül L.Opimius'a tam yetki vermiştir. Kardeşi Ti.Gracchus'un politikasını sürdüren Gaius Gracchus da bu sırada öldürülmüştür.

²² İ.Ö. 125 yılı konsülü olan M.Fulvius, Gracchus kardeşlerin politikasının ateşli bir yandaşıydı.

²³ C.Servilius Glaucia İ.Ö. 104 ve 101 yılında halk temsilcisi, 100 yılında da praetor olmuştur. İlkin Marius yanlısı olmasına karşın, sonradan ondan ayrılıp, 100 yılında halk temsilcisi olan L.Apuleius Saturninus ile birlik olmuştur. Konsüller Marius ve L.Valerius Flaccus'un *senatus consultum ultimum* yetkilerini kullandıkları bir eylemde L.Apuleius Saturninus ile birlikte İ.Ö. 100 yılında öldürülmüştür.

P.Clodius'un yıkıcı, cani, aşırı tutkuları olan, inançsız, kendini beğenmiş, suçlu bir yurttaş olduğunu düşünüyordum, buna karşın sen onun bozulmamış, ılımlı, suçsuz, alçak gönüllü, korunması gereken ve arzulanan bir yurttaş olduğunu düşünüyordun. Bu bir tek kişide senin pek çok şey gördüğünü, benimse çok yanıldığımı kabul ediyorum²⁴.

Ancak benim sana karşı hep öfkeli davrandığımı söylemen doğru değil. Sert davrandığımı açıkça söylüyorum, ancak öfkeli davranmadığımı da belirtiyorum. Dostlarıma, haketmiş olsalar bile, kolay kolay kızmam. 17. Bu yüzden hakaret etmeksizin senden farklı düşünebilirim, ancak yüreğimde çok büyük bir acı duymadan yapamam. Aramızdaki görüş ayrılığı küçük müdür ya da küçük bir konuda mı görüş ayrılığımız var? Ben bunu destekliyorum, sen de onu mu? Ben Brutus'u, sen Antonius'u mu? Ben Roma halkının kolonisinin²⁵ korunmasını istiyorum, sen o koloninin halkıyla savaşılması için uğraşıyorsun.

VI. Brutus zayıf düşün, Antonius üstün gelsin diye her türlü oyalama yollarını deneyen sen böyle olmadığını söyleyebilir misin? Çünkü nereye değin barış istediğini söyleyeceksin? Savaşa girildi, mançınıklar getirildi, çok sert bir biçimde savaşıyor. Araya girmeleri için devletin üç önderini yolladık. Antonius bunları küçümsedi, geri çevirdi, küçük düşürdü; sen yine de son derece kararlı bir biçimde Antonius'u savunmayı sürdürüyorsun. 18. Gerçekten, daha iyi bir senatör olduğu izlenimini uyandırmak için, onunla dost olmak zorunda olmadığını söylüyor; kendisine çok borçlu olmasına karşın, karşı çıkmadığını söylüyor²⁶. Vatani için duyduğu sevgiye bak! Ona kızgın olmasına karşın, yine de devlet uğruna Antonius'u savunuyor.

Ey Q.Fufius Calenus, Massialılar²⁷ konusunda o denli katı olduğun için, ben seni sabırla dinleyemiyorum. Çünkü Massilia'ya saldırıların ne

²⁴ Cicero burada söylediğinin tam tersini söylemek istiyor. Q.Fufius Calenus, İ.Ö.52 yılında Milo tarafından öldürülen ve Cicero'nun düşmanı olan Clodius'un destekçilerinden biriydi.

²⁵ Gallia Cisalpina.

²⁶ Cicero burada Antonius'un Q.Fufius Calenus'a borcu olduğu halde karşı çıktığını, Calenus'un bu konuda yalan söylediğini söylemek istiyor. Antonius ile Q.Fufius Calenus arasındaki konunun ne olduğu ise bilinmemektedir.

²⁷ Massilia, Pompeius'u desteklediği için Iulius Caesar tarafından İ.Ö.49 yılında ele geçirilince eyaletlere ait özgürlüklerini yitirmişti. Q.Fufius Calenus, Pompeius yanlısı Massilia'nın bu özgürlükleri yeniden ele geçirme isteğine karşı çıkmıştır. Bk. *ikinci Philippica Söylevi*, 94.

zamana dek sürecek? Bir utku töreni²⁸ gerçekten savaşın sonunu getirir mi? Bu utku töreninde Massilia kentinin de resmi taşıdı, bu kent olmadan atalarımız Alplerin ötesinde oturan soylara karşı başarı kazanmamıştır. Gerçekten o zaman Roma halkı yüreğinde derin bir acı duydu; herkes kendi başına gelenlerden dolayı acı duyduysa da, yine de bu son derece sadık yurttaş topluluğunun başına gelen acıların kendisine uzak olduğunu düşünecek hiçbir yurttaş yoktu. 19. Onlara son derece kızgın olan Iulius Caesar'ın kendisi o yurttaş topluluğunun eşsiz ağırbaşlılığı ve bağlılığı yüzünden her gün öfkesinden bir parçayı yitiriyordu. Başına gelen yıkıma karşın böylesine sadık bir yurttaş topluluğu seni memnun edemez mi ? Belki yeniden sana kızdığımı söyleyeceksin. Ben ise herşeyi öfkelenmeden, ancak yine de yüreğimde bir acı duyarak söylüyorum; bizim devletimize dost olan birinin o yurttaş topluluğuna düşman olduğunu düşünmüyorum. Ey Calenus, mantığının nasıl olduğunu anlayamıyorum. Eskiden seni halkçı olmaktan uzaklaştıramıyorduk; şimdi de halkçı olman için yalvarıp yakarsak da başarılı olamıyoruz.

Q.Fufius Calenus ile ilgili pekçok şey söyledim, herşeyi öfkeye kapılmadan söyledim, ancak acı duymadan hiçbir şey söylemedim. Damadının²⁹ yakınmalarına bilgelikle katlanan kişinin bir dostun yakınmasına sabırla katlanacağına inanıyorum.

VII. 20. Şimdi sıra geri kalan konsüllerde, bunların arasında benimle gönül bağı olmayan hiç kimse yoktur (bunu haklı olarak söylüyorum), kimileriyle bu gönül bağım çok kuwetli, kimileriyle de orta hallidir, gönül bağım olmayan hiç kimse yoktur.

Dün bizim için (konsüllerden söz ediyorum) nasıl da utanç verici bir gün oldu! Yeniden mi elçiler yollayacağız?³⁰ Neden? Antonius ateşkes ilan eder miydi? Elçilerin gözü önünde Mutina kentini mancınıklarla taşla tuttu, elçilere yaptığı işi ve tahkimatı gösterdi, elçiler orada buldukları halde, saldırıya bir an bile ara vermedi. Bu adama mı elçiler göndereceğiz? Neden? Elçilerin dönüşüyle iyice korkmanız için mi? 21. Gerçekten ilkin elçiler gönderilmesini düşünmediğim halde, yine de kendimi şununla avutuyorum: Elçiler Antonius tarafından hor görülüp kovulduktan sonra, geri döndüklerinde ve senatoya Antonius'un yalnızca, kararlaştırdığımız gibi,

²⁸ İ.Ö. 45 yılında Iulius Caesar Gallia'da elde ettiği başarılar için utku töreni kutlamıştır.

²⁹ İ.Ö. 43 yılı konsülü Vibius Pansa Q.Fufius Calenus'un damadıdır.

³⁰ 2 Şubat'taki senato toplantısında Q.Fufius Calenus Antonius'a ikinci kez elçi gönderilmesini önermiş, ama bu önerisi geri çevrilmiştir.

Gallia'dan çekilmediğini, üstelik Mutina'dan bile çıkmadığını, kendilerine Brutus ile bir araya gelme olanağının da verilmediğini bildirdiklerinde, nefretle yanıp tutuşan ve acıyla harekete geçen biz, silah, at ve erlerle Brutus'un yardımına koşacaktık. Biz Antonius'un yalnız gözüpekliğini ve işlediği suçu değil bir de küstahlığını ve kendini beğenmişliğini gördükten sonra iyice gücümüzü yitirdik. 22. Keşke Lucius Caesar sağlıklı olsaydı, Servius Sulpicius³¹ yaşasaydı ! Şimdi bir kişi tarafından yürütülen bu dava üç kişi tarafında yürütülecekti !

Hakaret ederek konuşmak yerine acı duyarak şunu söyleyeceğim: Ortada bırakıldık, sayın senatörler, önderler³² tarafından ortada bırakıldık. Ancak (Bunu sık sık söyledim) böyle büyük bir tehlike içinde doğru ve cesurca düşünenlerin tümü konsül olacaktır. Elçiler bize cesaret getirmek zorundaydılar; yanına gönderildikleri kişi hakkında istedikleri denli iyi düşünsünler, bize korku getirdiler (ben yine de korkmadım), ondan aldıkları buyruklarını getirip bize sundular.

VIII. 23. Ölümsüz tanrılar adına! Nerede kaldı atalarımızın o geleneği ve erdemi! Atalarımızın zamanında C.Popilius, kral Antiokhos'a elçi gönderildiğinde ve kuşattığı Alexandria kentinden çekilmesini isteyen senatonun sözlerini krala bildirdiğinde, kral zaman kazanmaya çalışırken, küçük bir dalla ayakta duran kralın çevresine bir daire çizdi ve o daireden çıkmadan önce, ne yapacağını söylemezse, durumu senatoya bildireceğini söyledi. Soylu bir davranış; çünkü senatoyu ve Roma halkının yetkisini kendi kişiliğinde oraya götürmüştü; bir adam buna boyun eğmezse, o adamın verdiği buyruklar kabul edilmemelidir, üstelik kendisi de geri çevrilmelidir. 24. Acaba ben senatonun buyruklarını küçümseyen Antonius'un buyruklarını kabul eder miydim ya da Roma halkının komutanını senatonun yasağına karşın kuşatan birinin senatoyla ortak birşeyleri olduğu yargısına varır mıydım?

Ancak nasıl buyruklar yolladı, nasıl bir kendini bilmezlikle, nasıl bir şaşkınlıkla, nasıl bir gururla! Dostları arasında başta gelen ve eski bir *aedilis* olan Cotyla'yı bize yollarken, elçilerimize neden o buyrukları veriyordu? Antonius'un buyruğuyla bir şölende devlet köleleri onu kamçıladıkları o zaman gerçekten *aedilis* idiye ! 25. Ne denli alçak gönüllü buyruklar! Bu

³¹ M.Antonius'un dayısı ve politikada onun karşıtı olan Lucius Caesar o sırada hastaydı; M.Antonius'a gönderilen elçiler arasında yer alan Servius Sulpicius ise yolda ölmüştü.

³² Antonius'u destekleyenler.

adam için herhangi bir şeye "hayır" diyecek olursak, bizler demirden yapılmışız demektir, sayın senatörler. "Her iki eyaleti³³ de bırakıyorum, orduyu dağıtıyorum, sıradan biri olmaya karşı koymuyorum" diyor; bunlar onun sözleridir. Kendine geldiği görünüyor. "Her şeyi unutuyorum, uzlaşıyorum" diyor. Ancak ardından ne ekliyor? "Benim altı lejyonuma, atlılarımıza, muhafız alayımıza ödüller ve toprak verirseniz". Adamları için ödül istiyor, oysa o adamların bağışlanmalarını isterse, son derece yüzsüz biri olarak yargılanması gerekir. Ayrıca Dolabella³⁴ ile birlikte dağıttığı toprakların verildiği kişilerde kalmasını istiyor. 26. Bunlar atalarımız tarafından buğday ambarı diye adlandırılan Campanus ve Leontinus³⁵ toprağıdır.

IX. Mimos sanatçılarında, zar oyuncularında, muhabbet tellallarında özen gösterir, Cafo ve Saxa'ya³⁶ da özen gösterir, bunları döğüşken ve güçlü kuwetli yüzbaşılar olarak kadın ve erkek mim sanatçılarında oluşan bir sürünün arasına yerleştirdi. El yazıları ve notlarla³⁷ ilgili olarak hem kendi hem de görev arkadaşının³⁸ kararlarının geçerli olmasını istiyor. Satan kişi, karşılığını³⁹ alıp cebine koyduysa, Antonius birisinin satın aldığı elinde tutması için neden uğraşiyor? Ops Tapınağındaki hesaplara dokunulmamasını, yani 700 milyon sesterson⁴⁰ geri istenmemesini, yaptığı işin yediler kurulu⁴¹ için suç olmamasını istiyor. Bunu, sanırım, Nucula anımsattı; belki bu denli çok sayıdaki yandaşını⁴² yitirmekten korkuyordu. Yasalara karşı ne suç işledilerse işlesinler, kendisinden yana olanların

³³ Gallia Cisalpina ve Gallia Transalpina. Bk. *İkinci Philippica Söylevi*, 31

³⁴ M. Antonius ile birlikte İ.Ö. 44 yılı konsülü

³⁵ Bk. *İkinci Philippica Söylevi*, 43.

³⁶ Bk. *İkinci Philippica Söylevi*, 101; Cafo ve Saxa için bk. § 9

³⁷ Iulius Caesar'ın *acta* 'sı. Bk. *İkinci Philippica Söylevi*, 100; *Beşinci Philippica Söylevi*,

10

³⁸ Dolabella.

³⁹ Antonius, Caesar'a ait olduğunu söylediği pekçok uydurma karan para karşılığında satmıştı. Bk. *Birinci Philippica Söylevi*, 17.

⁴⁰ Bk. *Birinci Philippica Söylevi*, 17; *ikinci Philippica Söylevi*, 35; 93.

⁴¹ Antonius'un çıkardığı toprak yasasının (Lex agraria) ortadan kaldırılmasıyla yediler kurulu da ortadan kalkmıştı. Bk. *Altıncı Philippica Söylevi*, 14.

⁴² Toprak dağıttığı insanlar.

korunmasını istiyor. 27. Mustela ve Tiro'ya⁴³ özen gösteriyor; kendisi için hiç çaba harcamıyor; çünkü ne suç işledi? Kamu parasına mı dokundu ya da birisini mi öldürdü yoksa çevresinde silahlı adamlar mı bulundurdu? Bu konularda çaba göstermesi için ne neden var? Çünkü kendisinin çıkardığı mahkeme yasaının⁴⁴ kaldırılmamasını istiyor. Bunu elde ettikten sonra korkacak ne var? Yoksa adamlarından birinin Cydas⁴⁵, Lysiades ya da Curius tarafından suçlanmasından mı korkuyor?

Buna karşın daha çok buyrukla bize baskı yapmıyor; belli bir ölçüde isteklerini azaltıyor ve yumuşatıyor : "Gallia Togata'yı⁴⁶ bırakıyorum, Gallia Comata'yı⁴⁷ istiyorum" (Anlaşılan huzur içinde olmayı yeğliyor) yalnız kendi topladıklarından değil, "D.Brutus'un ordusundan tamamlanmış altı lejyonla birlikte" diyor ve amacı ise, D.Brutus ile Cassius konsül ve prokonsül olarak eyaletlerini ellerinde tuttukları sürece, eyaletini elinde tutmak. Kardeşi Gaius seçimlerde başarısız oldu (Çünkü onun adaylık yılıdır). 28. Şunu da ekliyor: "Beş yıl boyunca elimde tutmak istiyorum" Ama bu isteğini Iulius Caesar'ın yasası⁴⁸ engelliyor ve sen de Iulius Caesar'ın acta'sını savunuyorsun.

X. Sen ey L.Piso ve sen ey L.Philippus, yurttaş topluluğunun önderleri olarak bu buyruklara yüreklilikle katlandığınızı söylemiyorum, ancak kulak verip bunları dinleyebildiniz mi? Ama kuşku duyduğum gibi, şöyle bir korku vardı: Siz ne elçi olarak ne de konsül olarak onun huzurunda bulundunuz, ne devletin saygınlığını ne de kendi saygınlığınızı koruyabildiniz. Nasıl olduğunu bilmiyorum ama -sanırım bir tür bilgelikle-benim yapamayacağım bir biçimde fazla kızmadan döndünüz. M.Antonius, Roma halkının çok seçkin elçileri olan size hiçbir şey vermedi; Biz M.Antonius'un elçisi Cotyla'ya⁴⁹ ne vermedik ki? Bu kentin kapılarını ona açılmamalıydı, bu tapınak⁵⁰ ona açıldı, bu adam senatoya girdi, dün bu

43 Antonius'un, haklannda fazla birşey bilinmeyen iki adamı.

44 Bk. *Birinci Philippica Söylevi*, 19; *Beşinci Philippica Söylevi* , 12-16.

45 Cydas, Lysiades ve Curius için bk. *Beşinci Philippica Söylevi* ,13.

46 Roma yurttaşlarının oturduğu Gallia Cisalpina'nın öbür adı.

47 Gallia Transalpina'nın öbür adı.

48 *Lex Iulia de provinciis*. Bk.*Birinci Philippica Söylevi*, 19.

49 Bk. § 24.

50 Senatonun sık sık toplandığı Concordia tapınagi.

adam sizin kararlarınızı ve tüm sözlerinizi defterine geçiriyordu, son derece büyük onurlar elde etmiş olan kişiler kendi saygınlıklarına karşın bu adamın desteğini elde etmeye çalışıyorlardı.

29. Ey ölümsüz tanrılar, devlet işlerinde önderlik rolünü korumak ne denli büyük bir iştir! Bu önderlik rolü yurttaşların yalnız yüreklerine değil, gözlerine de hizmet etmelidir. Düşman elçisini eve almak, yatak odasına sokmak, hatta onu bir kenara çekmek, saygınlığını düşünen bir adama değil, başına gelecek tehlikeyi düşünen bir adama yakışır. Öyleyse nasıl bir tehlike söz konusudur? Ancak son derece tehlikeli bir noktaya gelinirse, ya özgürlük yenen kişinin olur ya da ölüm yenilen kişinin önüne konur, bu iki durumdan biri arzu edilebilir, öbüründen ise kimse kaçamaz. Ölümden utanç verici bir biçimde kaçış ise her türlü ölümden daha kötüdür. 30. Gerçekten şu düşünceye inanmaya eğilimli değilim: Bir insanın kararlılığını, çalışmasını kıskananlar, onun devlete yardım etme konusundaki bitmek bilmez isteğinin hem senatoca hem de Roma halkınca onaylanmasına zorlukla katlananlar vardır. Biz hepimiz şu davranışları sergilemek zorundaydık: Yalnız atalarımızın döneminde değil kısa bir zaman önce de uyanık olmak, yüreklilikle hazır olmak, devlet için her zaman ya bir şey düşünmek ya yapmak ya da söylemek konsüller için en büyük övgüydü. 31. Sayın senatörler, ben *augur* Scaevola'yı⁵¹ Mars savaşından anımsıyorum, çok yaşlı olmasına ve sağlığının iyi olmamasına karşın, her gün gün doğar doğmaz herkese kendisiyle bir araya gelme olanağı yaratırdı. Herhangi biri onu o savaş sırasında yatakta görmemiştir, yaşlı ve sağlığı bozuk olmasına karşın senatoya ilk olarak o gelirdi. Onun gibi davranması gereken kişilerin bu insanın çalışkanlığına öykünmelerini, sonra da başkasının başarısını kıskanmamalarını özellikle isterdim.

XI. 32. Çünkü sayın senatörler, savaş tutsaklarıyla iyi ve dikkatli kölelerin alışık olduklarından daha uzun süre köleliğe katlandıktan sonra altıncı yılda⁵² özgürlük umuduna ulaştığımız anda, Roma halkının özgürlüğü uğruna devlete göz kulak olmak için çekilen hangi sıkıntılardan, duyulan hangi endişelerden vazgeçmeliyiz? Gerçekten sayın senatörler, bu görevde bulunanlar toga giymeye alışık olsalar da, yurttaş topluluğu savaş giysisi

51 Augur Q.Mucius Scaevola ünlü bir hukukçu ve Cicero'nun öğretmeni idi. İ.Ö. 117 yılında konsüllük yapmış, 84 yılında 80 yaşlarındayken ölmüştür. 91'den 88'e değin süren iç savaşta oldukça yaşlıydı.

52 Cicero, Iulius Caesar'ın diktatörlüğünü, İ.Ö. 49 yılının Ocak ayında Rubico ırmağını geçip Roma'ya doğru yürümesiyle başlatmaktadır. Bu söylev de 43 yılının Ocak ayında verildiğine göre tam 6 yıl olmuştur.

giydiği için, bu denli büyük bir korkunun yaşandığı dönemde ve devletin içinde bulunduğu bu denli büyük karışıklıkta giysi bakımından sizden ve öbür yurttaşlardan farklı görünmemeye karar verdim". Biz konsüllük yapmış kişiler bu savaşta Roma halkının görevimizin nişanlarını rahatça görebileceği biçimde davranmıyoruz, içimizden bir kısmı Roma halkının iyiliklerini unutacak denli korkaktır, bir kısmı da düşmana destek olacak, elçilerimizin Antonius tarafından hor görülüp alay edilmesine katlanacak ve Antonius'un elçisini desteklemeyi isteyecek denli devlete sırt çevirmişlerdir. Çünkü bu adamın Antonius'un yanına dönmesinin engellenmemesi gerektiğini söylüyorlardı ve bunu kabul ederek benim önerimi⁵⁴ düzeltiyorlardı. Onların isteğine uyacağım. Varius⁵⁵ komutanının yanına dönsün, ancak bir daha Roma'ya dönmek koşuluyla. Hatalarını düzeltirlerse ve devletle iyi bir ilişkiye girerlerse, öbürlerinin de bağışlanmaları, cezadan muaf olmaları gerektiğini düşünüyorum.

33. Bu nedenlerden dolayı şöyle bir karar alınmasını öneriyorum: "Antonius ile birlikte olanlardan silahlarını bırakanlara, ya konsüller C.Pansa ile A.Hirtius'a ya henüz göreve başlamamış konsül ve komutan D.Brutus'a ya da propraetor C.Caesar'a Mart ayının 15 'inden önce teslim olanlara, Antonius ile birlikte oldukları için bir zarar gelmesin. Antonius ile birlikte olanlardan biri onur ve ödüle layık görülecek bir iş yaparsa, konsüller C.Pansa ile A.Hirtius'tan biri ya da her ikisi uygun görülürse, verilecek onur ve ödül hakkında daha ilk gün senatoya bir öneri sunsunlar. Varius dışında biri senatonun bu kararından sonra, Antonius'un yanına gidecek olursa, senato onun devlete karşı bir suç işlediğine karar verecektir.

Abstract

The Eighth Philippic of M.Tullius Cicero

Towards the end of January 43 B.C. Piso and Philippus, two of the three members of the embassy sent to Antonius to persuade him to give up the siege of Mutina and obey to the orders of the Senate, returned to Rome. The third member Servim Sulpicius was old and ill and died on the way, Probably on the first day of February Piso and

⁵³ Cicero bu söylevin ertesi gününde savaş giysisi giymiştir. Bk. s. 6.

⁵⁴ Cicero, önceki gün yapılan senato oturumunda Antonius ve onun adamı Cotyla ile her türlü ilişkiyi yasaklayan ve Antonius'a karşı resmen savaş açmayı öneren bir tasarı sunmuştur. Ancak konsül Pansa, Cicero'nun bu önerisini oya sunmayı reddetmiş, L.Caesar'ın önerisini oylamaya koymuştur.

⁵⁵ Varius Cotyla.

Philippus gave to the Senate an account of the death of their friend Sulpicius, notable events in the course of the embassy and Antony's counter demands: that money and lands should be given to his troops; that the grants he and Dolabella had made should be confirmed; that Caesar's 'aқта' and the decrees based on them should stand valid; that no inquiry should be held into the treasure taken from the Temple of Ops, nor into the conduct of the septemviri or commission appointed to distribute lands to the veterans; that his judicature laws should not be repealed; and his followers should be granted an amnesty. Antonius also said that he would give up Gallia Cisalpina in exchange for the province of Gallia Transalpina for the terms of five years, if his demands were accepted by the Senate and additionally if he was given D. Brutus' troops to make up an army of six legions. He was bold enough to refuse to allow the envoys to enter Mutina and see D. Brutus, also to go on to press the siege in their presence.

On the second day the Senate gathered to discuss the report and to decide what measures to take. Although there was a general indignation at Antonius' attitude to the Senate and the treatment of the envoys, yet his partisans led by Calenus were strong enough to modify the terms of the motion put forward by Cicero against him. L. Caesar, Antonius' uncle on his mother side, proposed that instead of 'bellum' (war), a state of 'tumultus' (tumult) should be declared against him and he should be called not 'hostis' but 'inimicus'. The motion in this final form was carried, but the other proposal that a second embassy should be sent to Antonius was rejected.

On the next day Cicero delivered the eighth Philippic in the senate. He criticized senate's decree issued on the day before. He implied that the modification of his motion rendered it utterly illogical, for there could not be a tumult without a war, everything showed that a state of war existed: what was the meaning of the levies? of the blockade of D. Brutus? of the siege of mutina? of the operations of consul Hirtius against Antonius? of the garb of war (sagum) to be assumed next day. He said that this one was the fifth civil war in his time and it was different from the previous civil wars in that it took place not amid the quarrels of citizens, but amid their unanimity. Cicero went on to refer to the threats of Antonius against the public safety, criticized Calenus for his obstinacy to adhere to the cause of Antonius. He criticized the other consulars for their useless and disgraceful proposal for a second embassy to Antonius, while he was showing no sign of goodwill, but battering Mutina. He proceeded to discuss Antonius' arrogant demands one by one, and chided the envoys for consenting to report them to the Senate, whereas Antonius had made no concessions.

At the conclusion of his speech he proposed an amnesty for the followers of Antonius, on condition that they should lay down their arms before the 15th of March and moved that any man who after this decree joined Antonius should be deemed a traitor. It is interesting to note that he also proposed that, if any follower of Antonius deserted him and did something good in public interest, also he should be given a reward. With this proposal he seems to aim at encouraging Antonius' men to revolt against their general.

Kaynaklar

Cicero, *Brutus*, Loeb Classical Library, London, 1968

Cicero, *de Officiis*, Loeb Classical Library, London, 1972

Cicero, *Philippics*, Loeb Classical Library, London, 1969

Cicero, *Philippiques V-XIV*, Les Belles Lettres, Paris, 1973

Cicero, *ad Familiares III*, Loeb Classical Library, Londra, 1972

M.T.Cicero, *Philippicae Söylevleri I*, Öteki Yayınevi, Ankara, 1998

Le Orazione di M.Tullio Cicerone, cilt IV, Unione Tipografico-Editrice Torinese, Torino, 1978

Quintilianus, *Institutio Oratoria III*, Loeb Classical Library, London, 1921.